

Merja Kyllönen vas ym.

Kirjallinen kysymys itsemääräämisoikeuden toteutumisesta sterilislaissa

Eduskunnan puhemiehelle

Lain mukaan sterilisaation voi saada, kun on täyttänyt 30 vuotta tai saanut 3 lasta. Poikkeustapauksissa vaaditaan useamman lääkärin lausunto tai Valviran lupa. Lääkärin on lain mukaan ennen sterilisoinnin suorittamista selvitettävä sterilisoinnista haluavalle sterilisoinnin merkitys ja vaikutukset sekä muut mahdollisuudet estää raskaus. Tämän lisäksi laissa on kirjaus, jonka mukaan avioliitossa olevalle hakijalle tulee tarvittaessa järjestää puolison kanssa yhteinen neuvontatilaisuus (STL 3 §:n 2 mom.), jossa hakijan ja hänen aviopuolisonsa kanssa selvitetään, kumman sterilisointi on tarkoituksenmukaisempaa (STL 1 §). Suomen sterilisointilaki on vuodelta 1970, ja seula sterilisaatioon on esimerkiksi muita Pohjoismaita tiukempi.

Vuosien aikana on ilmennyt useita viitteitä siitä, että lakia on terveydenhuollossa tulkittu niin, että naisen sterilisaatio vaatisi puolison hyväksynnän. Lausuntoa on pyydetty aviopuolison lisäksi myös naisen avopuolisolta ja seurustelukumppanilta. Sekä sterilisaatiota hakeneet että THL:n ja Vapaaehtoisesti lapsettomat ry:n asiantuntijat ovat raportoineet naisten kohtaavan terveydenhuollossa vähättelyä ja vanhakantaista ajattelua. Etenkin lapsettomien naisten toivetta ja päätöstä omasta kehosta on kyseenalaistettu. Lääkärit ovat olleet tarkkoja nimenomaan siitä, että miehen mielipide tulee kuulluksi. THL:n ohjeistuksen mukaan (avio)puolison osallistuminen neuvontatilaisuuteen ei ole edellytys sterilisointiluvan myöntämiselle. Myöskään (avio)puolison kirjallisen lausunnon puuttuminen tai (avio)puolison kielteinen mielipide ei estä tai vaikeuta hakijan sterilisointia.

On ongelmallista naisen itsemääräämisoikeuden kannalta, että monet naiset joutuvat taistelemaan Suomessa saadakseen lähetteen sterilisaatioon, vaikka lain vaatimat kriteerit täyttyisivät. On aiheellista selvittää voimassa olevan lainsäädännön ajantasaisuus erityisesti aviopuolisoön liittyvien kirjausten osalta. Henkilöllä tulee olla oikeus määrätä omasta kehostaan, ja yhdenvertaisen kohtelun vuoksi siviilisäädyltä tai läheisten mielipiteillä ei tule olla merkitystä sterilisaation saamiseksi.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten sosiaali- ja terveysministeriö arvioi sterilisointilainsäädännön ajantasaisuutta ja päivittämistarvetta ja

Kirjallinen kysymys KK 380/2019 vp

aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin, joilla lainsäädännöstä poistetaan henkilön itsemääräämisoikeuden varmistamiseksi kehotus pariskunnan neuvontatilaisuuteen, kun lainsäädäntö jo velvoittaa lääkäriä ennen steriloinnin suorittamista selvittämään hakijalle steriloinnin merkityksen, vaikutukset sekä muut mahdollisuudet estää raskaus?

Helsingissä 11.12.2019

Merja Kyllönen vas
Anna Kontula vas
Merja Mäkisalo-Ropponen sd
Kristiina Salonen sd